

Inför 2:a omgången av franska parlamentsvalen

Första omgången av de franska parlamentsvalen hölls söndagen 12 juni 2022. Valdeltagandet var rekordlåg, bara 47 procent av fransmännen röstade, samtidigt som man inte kan urskilja någon tydlig vinnare. Den andra valomgången, som går av stapeln på söndag 19 juni, kommer därför att bli avgörande.

De som fick flest röster i första valomgången var Macrons parti *Ensemble* (Tillsammans) och vänsterkoalitionen kallad *Folkets nya ekologiska och sociala union* (NUPES, ett valsamarbete mellan Mélenchons vänsterparti *Det okuvade Frankrike*, kommunist- och socialistpartiet, samt de gröna och flera mindre vänsterpartier). Båda fick drygt 25% av rösterna. På tredje plats kom *Le Pens Nationell samling* (knappt 19%).

I Frankrike används enmansvalkretsar, dvs bara en kandidat, den som får flest röster blir vald enligt följande:

I första valomgången vinner den som fått absolut majoritet (dvs över 50%) av giltiga röster och en röstsumma motsvarande 25 % av de registrerade väljarna. I andra valomgången ingår alla valkretsar där ingen kandidat blivit vald. Där får alla som fått minst 12,5% av rösterna i 1:a omgången delta och den av dem som då får flest röster blir vald. I det aktuella parlamentsvalet har bara 5 (av 577) blivit valda i första valomgången, så de flesta parlamentsplatserna står på spel.

Nedan ingår två artiklar, den ena är ett samtal mellan Stathis Kouvelakis och Stefano Palombarin och den andra en intervju med greken Yanis Varoufakis (som stödjer NUPES), Båda handlar om vad som står på spel i parlamentsvalet.

Båda artiklar är översatta av Björn Erik Rosin.

MF 15/6 2022

Innehåll

Contretemps	1
<i>En seger för vänstern i Frankrike skulle skaka nyliberalismen i Europa</i>	<i>1</i>
Libération	11
<i>Yanis Varoufakis: Macron bedriver ett klasskrig</i>	<i>11</i>

Lästips:

[Inför franska parlamentsvalen i juni 2022](#)

[Grönroda inleder samarbete mot Macron](#) (*Flamman*)

Contretemps

En seger för vänstern i Frankrike skulle skaka nyliberalismen i Europa

Stathis Kouvelakis i samtal med Stefano Palombarini

Contretemps, 30 maj 2022/*Jacobin* 12 juni 2022

Jean-Luc Mélenchons vänsterkoalition och president Emmanuel Macrons Ensemble (Tillsammans) hamnade i antalet röster jämsides i första omgången av parlamentsvalet i Frankrike. Andra och avgörande valomgången är på söndag, den 19 juni. För Macron är resultatet i första omgången ett klart steg bakåt jämfört med parlamentsvalet 2017.

Det klaraste beskedet i första omgången var emellertid det låga valdeltagandet – 47 procent, en tendens som börjar stå sig genom åren.

Enligt prognoserna kommer Macrons parti på söndag ändå få en majoritet av platserna i parlamentet, men sannolikt inte egen majoritet, vilket kan göra den politiska situationen ovanligt instabil och ge parlamentet en starkare position än vanligt i det av presidentmakten så dominerade Frankrike.

Första omgången av parlamentsvalet innebar också att extremhögern i Rassemblement National [Nationell samling] under Marine Le Pen gick framåt och klart stärkte sin ställning i förhållande till parlamentsvalet 2017.

I detta samtal mellan Stathis Kouvelakis och Stefano Palombarini ges en bakgrund till den politiska utvecklingen i Frankrike under Macrons fem första år som president, dagsläget, sammanbrottet för de partier som omväxlande suttit vid makten och situationen allmänt för vänstern.

Med 22 procent av rösterna i första omgången av det franska presidentvalet i april har vänsterledaren Jean-Luc Mélenchon betecknat parlamentsvalet som presidentvalets ”tredje omgång”. Han talade då om att få majoritet i parlamentet – vilket skulle göra honom till premiärminister och kunna utmana den nyliberala kurs president Emmanuel Macron står för.

I parlamentsvalet står Mélnchon i spetsen för en bred vänsterkoalition, *Nouvelle Union populaire, écologique et social* [Nya folkliga, ekologiska och sociala unionen], Nupes, där bl a också socialistpartiet, de gröna och kommunistpartiet ingår.

Mélenchons eget parti *La France Insoumise* [Det okuvade Frankrike] har tidigare presenterat ett program, *L’Avenir en commun* [Gemensam framtid], som utlovar en radikal omvandling av Frankrikes ekonomi.

Stefano Palombarini är, tillsammans med Bruno Amable, författare till *The Last Neoliberal* (Verso), en analys av hur Emmanuel Macron de senaste åren ritat om den politiska kartan i Frankrike genom att samla marknadsvänliga, EU-vänliga krafter både från socialistpartiet och den mer mittenorienterade högern.

*

*

*

Vad innebär Emmanuel Macrons seger i presidentvalet? Har ”det borgerliga blocket” segrat och kommer ytterligare nyliberala reformer att följa?

Han hade inte bara samma sociala bas, eller samma strategi, som för fem år sedan. Den strategiska kontinuiteten ligger i den centrala roll EU och nyliberala reformer intar. Den andra beståndsdel är det samhälleliga block han har bakom sig, i huvudsak med bas i medelklass och de högre samhällsskikten. Tittar man på analyser av den första omgången [av presidentvalet] ser man att ju högre upp på inkomststegen man står, desto fler röster får Macron. Därmed förblir detta ett borgerligt block.

Men det som förändrats är att Macron förutsåg krisen för den traditionella högern. Han gjorde en bra analys – för övrigt samma som vi gör i vår bok – nämligen att högerns nederlag 2017 inte bara berodde på skandalerna kring partiets kandidat [Högerkandidaten François Fillons valkampanj 2017 havererade sedan hans ekonomiska skumraskaffärer avslöjats, ö.a.] eller andra tillfälliga faktorer. Högerblocket hade hamnat i en reell strukturell kris.

Under sin första femårsperiod som president gick Macrons strategi ut på att vinna över högerväljarna och därmed bredda den egna basen, som förblir i minoritet i landet. Inom kort hade de progressiva ”vinkarna” från 2017 – med likheter från den tidige Tony Blair – helt glömts bort. I stället fick vi vara med om rehabiliteringen av marskalk Philippe Pétain, flirtande med Philippe de Villiers [politiker långt ut på högerkanten och mot invandring] och andra signaler i samma riktning. Mer konkret handlade det om attacker på medborgerliga fri- och rättigheter och våldsamma ingripanden mot sociala proteströrelser.

Den repressiva politiken tog sig konkreta uttryck, men den avsåg också att sända ideologiska signaler. Förvisso var det så, ur de styrandes perspektiv, att en social rörelse som de gula västarna måste hållas i schack, men det handlade också om en avsiktlig iscensättning av den våldsamma repressionen. På samma sätt var det också ett budskap till högerväljarna när migranternas tält revs ned och Place de la République utrymdes, liksom kampanjen mot ”islamo-vänstern” och att de ministrar fick sitta kvar som var de direkta företrädarna för den politiken, som Jean-Michel Blanquer, Frédérique Vidal och Gérald Darmanin.

Denna kursändring har lett till en omstöpning av Macrons samhälleliga block och ett genombrott bland högerväljarna. 2017 var hälften av dem som röstade på [högerns kandidat] François Fillon pensionärer och 2022 utgjorde de 43 procent av Macrons bas. För fem år sedan var hälften av det borgerliga blocket bakom Macron tidigare socialistväljare och då skulle man kunna tro att en president som medvetet följde en högerinriktad strategi skulle bli av med en del av de väljarna. Det blev han också slutligen, men inte många.

De vänsterväljare han behållit är främst mer välbeställda ex-socialistväljare. Men även om den minskat något har han också en liten men långt ifrån negligerbar bas bland arbetare och lägre tjänstemän, till och med större än vad den traditionella högern hade 2017. Det inslaget är också viktigt för hans framgång. Vad beror det på att 16-18 procent av arbetare och lägre tjänstemän fortsätter att stödja honom?

Även om hans väljare främst kommer från borgerliga grupper stämmer det att det finns ett inslag från de folkliga klasserna bland hans väljare. En hypotes vore att säga att de väljarna lever i en virtuell verklighet med Macron som förlängningen av socialisternas historia och att han står för framsteg gentemot högern.

En annan tolkning – mer välgrundad anser jag – vore att se detta som ett tecken på en tänkbar italiensk utveckling av fransk politik. Dvs att vänstern skulle falla ihop för gott och högerblockets kris fördjupas och att detta skulle leda till ett bipolärt system med ett borgerligt block mot ett block grundat på extremhögern.

Vidare rådde speciella omständigheter under denna presidentvalskampanj med koppling till pandemin och kriget i Ukraina. I sådana lägen blir det vanligen uppslutning kring den sittande regeringen.

I er bok analyserar ni extremhögerens försök under 1990-talet att distansera sig från nyliberalismen, i synnerhet sedan Marine Le Pen tog över som partiledare. Men även hon har förändrats sedan 2017. Det hörs inte längre något om att överge euron. Hon säger att hon tänker betala av hela den franska statsskulden. Hon har slutat tala om att avskaffa Hollandes [François Hollande, socialistisk president, 2012-2017] arbetsmarknadsreformer eller om att återställa pensionsåldern till 60 år och hennes förslag till minskade levnadsomkostnader gick inte längre än till att sänka socialförsäkringsavgifterna och vissa skatter, som inte berör arbetarklassen. Vad beror detta på – och vad har följden blivit för *Rassemblement Nationaux* kandidater?

Ja, jämför man hennes program 2017 och 2022 pekar det på en kursändring. I själva verket började *Front National* luta åt nyliberalism redan under Nicolas Sarkozys tid som president [2007-2012]. Redan 2017 var det inte längre tal om någon Frexit från euron. Le Pens strategi är helt symmetrisk med Macrons. Båda utgår från den traditionella högerens kollaps. Det låg till grund för Le Pens försök att normalisera extremhöger och överge frågor som utgör en brytning med den rådande ordningen. Också det syftar till att locka delar av högerväljarna.

Den förändringen stämmer också med vad jag precis beskrev – ett fulländat nyliberalt system utan något motstånd mot de rådande institutionella formerna. Vi skulle då få ett system av USA-modell, där ”vänstern” är de som är för fria rörelser av varor och människor och ”höger” de som mer förknippas med identitetsfrågor, eventuellt med ett protektionistiskt inslag. Även i den mån denna ”vänster” och ”höger” alternerar vid makten skulle ingen av dem i grunden ifrågasätta den nyliberala institutionella strukturen.

Så ser Le Pens perspektiv ut och vi ser det också i hennes kampanj inför parlamentsvalet. Under sina första fem år gjorde Macron allt för att framställa extremhöger som sin huvudmotståndare och Le Pen följer med där idag genom att antyda att det bara är normalt att en nyvald president också får majoritet i parlamentet och kan regera. De båda strategierna kompletterar varandra och driver på åt samma håll.

Det högerblock som dominerat franskt politiskt liv sedan 1945 var en allians med såväl borgerliga som folkliga inslag. Nu har det lämnat plats åt två nästan varandra kompletterande block. Å ena sidan ett borgerligt block, Macrons, där också ett mindre folkligt inslag ingår och å andra sidan ett block av extremhöger kring Marine Le Pen med ett mycket starkare folkligt inslag.

Om Le Pen övergett allt motstånd mot nyliberalismen och satsar på att Macron kommer att vinna parlamentsvalet går det inte också att se det som en reaktion på vänsterns uppsving runt Mélenchon och att det bildas en vänsterkoalition, Nupes, som är presidentens huvudrival i parlamentsvalet? Är det inte en form av blinkning till Macron: ”Hör nu, vi har ju samma fiende, men nu gäller det för dig att klå honom?”

I en intervju med *Positions* i mars förra året sade jag att om det fortfarande finns ”en republikansk buffert” i Frankrike [i fransk politik har vänster och höger traditionellt gått samman för att blockera extremhöger, ö.a.] är den nu riktad mot Mélenchon och radikala vänstern, inte mot yttersta höger. Vi kan se att Macrons fiende nummer ett inte är Le Pen utan vänstern och att hennes fiende nummer ett inte är Macron utan vänstern. Medierna fungerar på samma sätt, allt, även det mest betydelselösa, kommer att utnyttjas mot vänstern med full kraft.

Vad beror det på? Det handlar om att det råder en konflikt mellan, å ena sidan, en vänster som är för att bryta med nyliberalismen och, å den andra, Le Pen, Macron och alla anhängare till nyliberalismen. Som vid alla kriser gäller den konflikten inte bara olika politiska förslag på en viss terräng, utan själva definitionen av vad terrängen består av.

Det finns verkligen ett objektiva gemensamt intresse mellan Le Pen och Macron och som går ut på att röra sig mot ett system byggt på en ”framstegens pol” och en ”identitetens pol”, där båda opererar inom ett gemensamt institutionellt ramverk. Hindret för den dynamiken är existensen av en vänster runt *La France Insoumise* och som är ute efter att bryta med det systemet. Mélenchon lyckades inte kvalificera sig för andra omgången av presidentvalet, men hans resultat 2012, 2017 och 2022 visar att vänstern stärks. Det är en trend som går emot den nyliberala kursen och ett reellt problem för dem som skulle vilja att den kursen blev framgångsrik.

Ur Macrons och Le Pens synvinkel måste de först ta hem segern i striden om strukturen på den politiska konflikten innan de på allvar kan gå i närkamp med varandra. Och det är vänstern som är deras gemensamma motståndare i den kampen.

Har inte bildandet av Nupes redan allvarligt skadat det scenariot? Det nya är att det nu står klart att vänstern har en gemensam fiende både i Macron och Le Pen. Och det är en kraft på väg uppåt kring sin huvudaktör Mélenchon och *La France Insoumise*, som utmanar det nyliberala ramverket ända till att slåss för majoritet i parlamentsvalet. Oavsett hur det går där, är vi inte på väg mot en ny konfiguration av den politiska konflikten – och kanske en återgång till något som mer liknar den klassiska konflikten mellan höger och vänster?

Jag tror att det är en öppen fråga. Många såg det som att tre ungefär likvärdiga poler uppstod under presidentvalet. Min analys är att på sikt kommer bara två att återstå. Det finns två alternativ. Det ena är det jag skisserade tidigare: att vänstern försvinner. Men om den lyckas konsolidera sig kommer Macron och Le Pen att hamna allt närmare varandra. Då skulle vi få ett nyliberalt block med en del utspel av mer eller mindre identitetskaraktär – fast när man tittar på personer som Blanquer och Darmanin, varför skulle inte de lika gärna kunna vara ministrar under president Le Pen?

Om den vänster som vill se en brytning med nyliberalismen konsolideras kommer vi att få se en återgång till motsättningar mellan höger och vänster, men i betydelsen av en nyliberal höger mot en vänster som föreslår något annat än nyliberalism. I det avseendet har Mélenchon och *La France Insoumise* spelat sina kort mycket skickligt genom att föreslå en vänsterallians. Varför? För att om det andra scenariot blev rådande skulle socialisterna och De gröna bli satelliter till det borgerliga ”progressiva” blocket. Men eftersom det är en öppen fråga går det fortfarande att dra bort dem från Macrons läger.

Men vi vet ju inte om de partierna ser detta som en allians med reella strategiska och programmatiska ambitioner eller bara som en taktisk manöver för att stabilisera fartyget efter de senaste bakslagen. Om det bara handlar om att få några invalda i parlamentet kommer vi att få veta det nog så snart. Kommer socialisterna och De gröna – och även kommunisterna – att gå med på ett gemensamt parlamentariskt arbete? Är Nupes program en verklig grund för att regera och rent av för att bilda en gemensam opposition mot Macron? Eller kommer var och en att gå sin egen väg när man väl blivit invald?

Du har sagt att du inte gillar begreppet ”anti-nyliberal vänster”, att den här vänstern har något annat än nyliberalism att komma med. Men vad är då detta ”något annat”? Och vad vill den största kraften inom vänstern?

Jag har sagt att *La France Insoumise* och *Union Populaire* [Mélenchons valoorganisation inför presidentvalet] inte bara går att beskriva som ”anti-nyliberal vänster”. Man har ett genomarbetat program som sällan setts i fransk politisk historia, eller rentav utanför Frankrike för den delen, vilket tyder på stora arbetsinsatser. Jag anser att en effektiv reaktion mot den nyliberala kursen kräver ett sådant arbete, för det handlar inte bara om att bromsa in eller försvaga den, utan om att göra en annan väg tänkbar och möjlig.

Union Populaires program baserar sig på en iakttagelse. Oavsett om det handlar om produktion, arbetarnas arbets- och levnadsförhållanden, eller den ekologiska jämvikten och planetens framtid, håller det nyliberala maskineri som styrt oss i nära ett halvsekel på att leda oss in i en ohållbar situation. Ta bara exemplet med vattnet som Mélenchon ofta talar om. En del tycker det är udda, eftersom ämnet verkar långt borta från det som är mest angeläget för fransmännen. Men verkligheten är att från och med denna sommar kommer halva Frankrike att få uppleva torka. Det finns många såna exempel.

Idag finns ett utbrett missnöje och hot om, men ännu inte någon politisk medvetenhet, att en cykel går mot sitt slut. Den politiska medvetenheten måste byggas och den processen baseras på en förståelse av grunden till riktigt konkreta problem. Så, jo, vi är på väg rakt in i väggen, men det finns en annan väg som gör det möjligt att undvika det och det kommer inte att kunna gå med olika varianter av nyliberalism.

Därför talar jag om ”brytning”. För trettio eller fyrtio år sedan gick det att tro att vi kunde lösa miljöfrågan genom att köra långsammare, sänka värmen lite, kanske rent av skicka färre email, som den nye ministern för energiövergång föreslår. Sådana åtgärder kan inte ändra den kurs vi slagit in på. Följderna av klimatförändringen går inte att vända utan en radikal förändring av hela produktionssystemet, konsumtionsmönstren och vårt förhållande till naturen. Jag anser Mélenchons och *La France Insoumise* största förtjänst vara att de lagt fram ett trovärdigt alternativ till den nyliberala kursen. Ett alternativ inte bara för de samhälleliga intressen man försvarar, utan också, som Mélenchon brukar säga, i allmänmänskligt intresse.

Helt säkert, men det finns också mäktiga intressen som är motståndare till en sådan kursändring, som reser frågan om vad denna brytning verkligen innebär. Är det något som ska leda oss till något kvalitativt annorlunda än kapitalismen? Ska vi då se programmet *Avenir en commun* som vad en viss tradition talar om som ett ”övergångsprogram”?

Som det ser ut idag – och jag talar om vad som existerar, inte vad jag önskar mig – är inte detta ett program för att lämna kapitalismen bakom sig. Det är ett program som *kan* leda till att man lämnar kapitalismen, men inte nödvändigtvis. Det är en uppsättning radikala åtgärder, ett brott med det förgångna, som integrerar en rad krav i ett regeringsprogram och tvingar oss att revidera produktionsförhållanden och det allmänna sättet samhället är organiserat på. Programmet finns där och säger: om vi i morgon får uppdraget att regera då är det här vad vi kommer att göra. Men vad vi kommer att göra i morgon driver oss till att kollektivt fundera över något som kan leda till att vi lämnar kapitalismen. Den bästa etikett vi kan ge detta program är, faktiskt, ett övergångsprogram. Till vad? Det beror på de människor som engagerar sig för att få det att hända.

Låt oss säga något mer specifikt om de klassintressen som går emot detta ”allmänmänskliga intresse” och som är mänsklig också i bemärkelsen att även de härskande klasserna består av människor, inte robotar eller maskiner. Det finns en institutionell form som för dem samman i kontinental skala – dvs EU. En stark sida i er analys är att visa att den europeiska integrationen inte bara är ett projekt som gjort det möjligt att samordna och låsa fast nyliberal politik uppifrån. Den har också bidragit till att ge dem legitimitet och skapa förutsättningar för att förverkliga dem. Nyliberala reformer har

sålunda framställts som ett modernt europeiskt projekt för att slopa den gamla världen med nationsstater och radikalt omskapa det politiska systemet. Socialdemokratin har blivit en grundpelare i denna upplösning av vänsterns samhälleliga block och, i Frankrike, lett till att en del av det glidit över i det borgerliga blocket.

Därför är en brytning med detta europeiska projekt en förutsättning för att återskapa något inom vänstern. I er bok tar ni upp det som då höll på att uppstå runt Mélenchon och ni säger att han intog en klart fientlig hållning till det europeiska projektet. Men vi får intrycket att mellan 2017 och 2022 har delar av den brytningen mildrats eller fullständigt urholkats. Detta gäller i synnerhet plan B, som kunde gå så långt som att handla om att överge euron och ramverket för europeisk integration, även om idén fortfarande finns om att fördragen utgör ett hinder för genomförande av programmet och att man måste trotsa dem. Vad säger du om hur Mélenchon och *La France Insoumise* förändrats när det gäller EU?

Din fråga har flera olika aspekter. Låt oss börja med Mélenchons inställning. Om vi jämför kampanjerna inför presidentvalet i år med 2017 presenteras Europafrågan på ett annat sätt. Det handlar inte längre om plan A och plan B. Men om vi tittar på vad Mélenchon sagt den här gången kan det sammanfattas på följande vis: ”Jag kommer att säga till EU: vi har ett program, vi tänker tillämpa det. Om ni inte är överens kommer vi att tillämpa det i alla fall.” Och där stannade han. Men om inte de andra håller med om det, vad gör vi då? Mélenchon svarade: ”Ni ska få se, då kan inte gå emot oss. Vi är Frankrike. De kan inte sparka ut oss ur EU.” Men för mig stod det klart att om de sade: ”Antingen respekterar ni fördragen eller också lämnar ni”, ja då kommer vi att lämna. Detta hamnade i bakgrunden i år. 2017 var det mer uttalat, men jag kan inte se hur något kan vara annorlunda när vi känner till Mélenchons ståndpunkter.

Den andra aspekten: 2022 är EU ett djupt nyliberalt projekt, men restriktionerna på nationell politik är inte av samma slag som 2017. De fem senaste åren har det förekommit en utbredd debatt om att trotsa fördragen, även på sitt sätt av Europeiska Centralbanken (ECB). Nu finansierar ECB offentliga skulder genom att köpa obligationer på andrahandsmarknaden, vilket strider mot dess uppdrag som det definieras i fördragen. Denna mindre grad av restriktioner är också förklaringen till att frågan är mindre känslig än för fem år sedan.

Den tredje aspekten är Nupes, som är en allians mellan partier med olika syn i denna fråga. *La France Insoumise* har under hela sin existens varit oerhört konsekvent. Organisationen är emot logiken i Europabygget, och det har man inte avvikit från. Socialisterna och De gröna är på den andra, Europavänliga sidan, det finns inre motsättningar där, men rent allmänt vill man inte höra talas om att bryta med EU.

Paradoxalt nog har Macrons seger i någon mån möjliggjort enheten inom Nupes, för under hans presidentskap får en rad frågor, som att lämna euron, inte ställas. Konstitutionen ger presidenten makt att förhandla och ratificera internationella fördrag, vilket innebär att den förkastningslinje som löper genom Nupes upphör genom att Macron är president.

För att ändå spela djävulens advokat: *La France Insoumise* program från 2017 talar om ett de facto utträde ur euron, inte att formellt lämna fördragen, vilket skulle kräva presidentens godkännande. Det skulle innebära att man tog över franska centralbanken och därmed kontroll över penningutbudet om ECB reagerade som man gjorde i fallet Grekland – dvs genom att stoppa tillgången på likvida medel.

Det går givetvis att säga att Frankrike inte är Grekland, att budgetpolitiken blivit mindre stram de senaste åren, framför allt i samband med Covid-krisen. Det pågår också en helomvändning med ECB:s politik att indirekt köpa upp offentliga skulder,

vilket inte var fallet mellan 2010 och 2015. Den hårda åtstramningspolitik som rådde tidigare gäller inte längre, i varje fall inte omedelbart. Ändå är det så att fördragen sätter stopp för tillämpning av viktiga inslag i Nupes program, som bildade av allmänna poler eller allmänna monopol i strategiska sektorer, eftersom de strider mot fri och obehindrad konkurrens.

Hur kommer de styrande inom EU att reagera? Böter är exempelvis ett oerhört svagt motmedel och kommer sannolikt inte gå att tillämpa på ett effektivt sätt. Men ECB har andra medel till sitt förfogande. Man opererar på den internationella bankmarknaden och kan strypa alla banksystem i Europa om man så vill genom att tillkännage att säkerheter från landets banker inte längre kommer att accepteras. Och detta så mycket mer om, vilket Nupes program förutsätter, specialistbankerna nationaliseras. Tror du att ECB, det nyliberala europeiska projektets murbräcka, kommer att stå passiv gentemot en vänsterregering i Frankrike som verkligen försöker driva igenom en brytning med nyliberalismen? Och vilka möjligheter att försvara sig finns det?

ECB kan helt enkelt höja räntorna när den vill, man har därför kraftfulla medel till sitt förfogande. Kommer man att göra det? Jag är inte säker, men det är möjligt. Vi är inne på outforskat territorium, eftersom det europeiska landskapet skulle bli helt förändrat om vänstern segrar i Frankrike. Min uppfattning är att det nyliberala inslaget i det europeiska projektet är en följd av nationella regeringars strategier. Jag tror inte att de europeiska institutionerna är genetiskt och oåterkalleligt nyliberala. De är nyliberala för att regeringarna i de största länderna i Europa, framför allt Frankrike och Tyskland, är det. Och detta gäller även för ECB.

Som ändå står utanför all politik kontroll.

ECB är oberoende, förstås. Den status den har tillerkänts har alltid existerat i Tyskland och senare också i Italien, Frankrike, osv.

Den ordoliberalmodellen [”ordoliberalism”, även kallad liberal konservatism, ideologi av tyskt ursprung som spelat stor roll i uppbygget av EU, förespråkar en form av statlig övervakning av marknaden, ö.a.] har verkligen exporterats till Europa och därmed blivit ett strukturellt faktum. När de väl etablerats har dessa institutioner relativ autonomi, som man säger, med sina egna handlingsmöjligheter.

Jag tenderar att tycka att den autonomin är högst relativ. EU-kommissionen och ECB är inte i stånd att ta till sig och reagera särskilt snabbt på en förändring av den politiska balansen. Givetvis hänger det framför allt på hur vågskålarna förändras. Frankrike har en del att säga till om i en sådan process. Det är också något vi säger i våra analyser. Det finns ingen nyliberal logik att påtvinga Frankrike från någon extern, halvt autonom myndighet. Det som EU föreskriver oss är delvis vad franska ledare sagt ja till.

Ok, men det finns ingen abstrakt nyliberal logik som svävar över verklighetens värld. Det finns en klasslogik, olika sociala intressen. Den härskande klassen i Frankrike kommer säkerligen inte att låta bli att reagera om en politisk brytning med nyliberalismen startar. Vi kommer att få kapitalflykt, investeringsstopp, reaktioner från arbetsgivare, reaktioner från finansvärlden. EU:s institutioner tjänar de intressena, inte någon abstrakt logik. Vill du påstå att de härskande klassernas intressen kan ifrågasättas utan att utlösa en reaktion inne i och utanför ett land?

Alls inte, det är klart att det skulle komma en reaktion. Men om en vänsterregering bildades i Frankrike skulle det också på djupet påverka jämvikten i Europa. Det vore ett misstag att jämföra det med vad som hände Grekland, till exempel – dvs när ett land försöker avvika från den kurs det påtvingats och hamnar inför ett monolitiskt block fast beslutet att fullfölja den

nyliberala strategin. Det blocket svarar mot politiska styrkeförhållanden. Jag är alltså överens om att det skulle komma en reaktion. Men för att kunna förstå den måste vi också tänka på relationen mellan en förnyelse i Frankrike och den politiska styrkebalansen i Europa. Det innebär inte att det går att utesluta en våldsam reaktion från de ekonomiskt dominerande klasserna. När jag talar om utforskat territorium menar jag bara att de länder som verkligen räknas i europeisk dynamik följt en nyliberal kurs i decennier. Om Frankrike bröt med detta skulle vi hamna i en aldrig tidigare skådad situation. De europeiska institutionerna – exempelvis ECB – skulle ta ställning till denna förändring. Kanske skulle resultatet åter blev en krigsförklaring, men det är inte säkert.

Och vad gör vi om den kommer, eftersom det inte går att utesluta en sådan reaktion?

Det finns en hel rad olika möjligheter, från totalt avvisande till att bryta sig loss fullständigt om man fick samma svar som Alexis Tsipras fick. Som jag sade skulle ett brytningsscenario i Europa, med Macron som president, också leda till en allvarlig politisk kris i Frankrike. Men mellan avvisande och uttåg finns andra möjligheter, som inte Grekland hade och som hänger på Frankrikes förmåga att förhandla till sig kompromisser på europeisk nivå.

Hur skulle vi agera i ett sådant perspektiv? Jag har ingen aning. Alla kompromisser innebär givetvis en form av uppgivenhet, vilket hänger på den maktbalans den franska regeringen kan uppnå, kanske med stöd av andra krafter i Europa. Här är jag kanske åter mindre pessimistisk än du. En seger för Nupes skulle leda till ett uppvaknande för en europeisk vänster, som, det får medges, befinner sig i mycket dåligt skick. En annan faktor har att göra med vad jag sade tidigare. Är Nupes verkligen en union runt en programmatisk och strategisk axel, som också kan innebära, som programmet uttryckligen säger, att man måste gå emot fördragen? Den hållningen innebär också att man måste vara redo till konflikt.

Tror du inte också att det hänger på hur stort det folkliga trycket är?

Jo, absolut. Men bara delvis, för som vi såg i Grekland kan det förekomma förräderi också när det finns ett starkt folkligt tryck. Det gäller inte bara frågor som rör EU. Du hade rätt när du påpekade att när vi talar om allmänmänskliga intressen – ett uttryck som jag förstår i betydelsen att undvika att vi alla går rakt in i väggen – försvinner inte de mycket djupa, kraftiga intressekonflikterna, också i Frankrike. Franska arbetsgivare kan strypa franska folket lika mycket som ECB. Vi går därmed mot en tid av konflikter, troligen i Europa, med säkerhet i Frankrike.

Det finns absolut ingen garanti mot uppgivenhet och svek. Men om det finns en stark folklig rörelse blir det mindre sannolikt. Jag talar då inte om en rörelse som stöder regeringen, utan om en rörelse med verklig autonomi och kritisk distans, som kan reagera kraftfullt när saker går i fel riktning. Historiskt har det varit så att när vänstern vinner sker en viss delegering – den sociala rörelsen tappar tempo på grund av att den föreställer sig att regeringen kommer att sköta om att svara på folkets intressen. Men utmaningen består i att en brytning med den nyliberala kursen samtidigt kräver en vänsterregering och en stark, autonom social rörelse.

Hur det än går i valet står det klart att en ny period är på väg för vänstern i Frankrike, och i synnerhet då för det som Pierre Bourdieu kallade ”vänstern till vänster om vänstern”. Hur ser du på frågan om att ge struktur åt denna vänster, göra den till en kraft rotad i samhället, kapabel att uppnå hegemoni på sikt?

Vad som är säkert är att vänstern måste vara en vänster för brytning eller också inte finnas alls. Nu går det inte längre att spela med nyliberalismen. Den vänster som gjorde det införde nyliberala reformer samtidigt som man försöka mildra de negativa sociala konsekvenserna. En aspekt av det var att vänta till sist med de reformer som skulle orsaka mest lidande. Finansiell liberalisering och frihandelsavtal, som kom först, ingick förstås i en strategi som

förr eller senare också skulle leda till en attack på arbetsmarknadslagstiftningen och det sociala skyddsnätet. Men det är också tack vare socialisterna som arbetare som började arbeta för fyrtio år sedan delvis kunde undkomma utfallet av flexibiliteten på arbetsmarknaden. Det gjorde den vänstern meningsfull. Nu är vi vid vägs ände där och om övergången till den nyliberala modellen ska kunna genomföras fullständigt måste arbetsmarknaden och det sociala skyddsnätet förändras. Därmed finns inte längre något utrymme för den sortens vänster.

Faktum är att bourgeoisieens vänsterflank, som varit en stöttepelare för den sortens vänster, gick till Macron 2017. Det avspeglar att det politiska utrymmet försvunnit. Under hans första fem år vid makten utsattes den klassfraktionen för ett verkligt test på sin motståndsförmåga. Inget som hade kunnat väcka till liv en reaktion besparades den: Macrons repression mot sociala rörelser, attacker på fri- och rättigheter, toppstyre, förakt för parlamentet, beslut fattade av hans försvarsråd på ett fullständigt odemokratiskt vis ... Och då talar jag inte om sociala och ekonomiska åtgärder, utan om teman som denna ”borgerliga vänster” påstås bry sig om. Trots allt detta förblev 80 procent av dem lojala mot Macron. Detta tyder på ett ganska utpräglat klassmedvetande: den gamla ”vänsterbourgeoisien”, som ville ha nyliberala reformer men genom en kompromiss med en del av arbetarklassen, vet att det utrymmet är borta. Försöken av sådana som François Hollande och Anne Hidalgo [Paris borgmästare och med katastrofalt resultat som socialistpartiets kandidat i årets presidentval, ö.a.] att blåsa liv i den sortens vänster har varit förgäves.

Så hur kan en vänster inriktad på brytning erbjuda ett troligt och varaktigt alternativ? Det reser frågan om partiformen. Även om det finns mycket kritiskt att säga om den inre organisationen hos *La France Insoumise* var det förvisso en ovanlig konstruktion. Där rådde hård centralism i gruppen runt Mélenchon, men också en form av öppenhet som gick hand i hand med det centraliserade beslutsfattandet, som jag aldrig upplevt någon annanstans i politiken.

Den öppenheten återfinns exempelvis bland kandidaterna till parlamentsvalet, som långt ifrån inskränker sig till kadern från *La France Insoumise*. Den går också att se i hur programmet *L'avenir en commun* arbetades fram. I ett vanligt parti måste man vara engagerad i lokal-avdelningarna för att kunna bidra till programmet, komma med i utskotten, få kongress-delegater, lägga fram motioner, osv. Men programmet för *La France Insoumise* och därefter *Union Populaire* är mycket öppet: det är en produkt av en verklig kollektiv ansträngning, det var inte toppstyrt, även om en del beslut sanningen att sägas drevs igenom uppifrån, till exempel i frågan om EU.

Visst, men det finns inget utrymme för vanliga medlemmar att delta aktivt i diskussionerna.

Jag kan tala om mina egna konkreta erfarenheter, som medlem av parlamentet för *Union Populaire* (PUP) under presidentvalskampanjen. Det är ingen klassisk demokratisk struktur: jag, och alla andra, blev kopierade. Hälften av PUP består av personer som inte är medlemmar av *La France Insoumise*, vilket är mitt fall. Där finns fackligt aktiva, lärare, yrkesinspektörer, personer från föreningslivet, osv, medan en valprocess oundvikligen skulle ha lett till en församling av medlemmar. Det råder förvisso en mycket stark centralism, odemokratisk om man så vill – som också möjliggör ett större utrymme för öppenhet än i mer traditionella formationer.

För att hålla oss till min erfarenhet, och några andra medlemmar av PUP, hade vi full frihet att skapa en grupp av cirka femton ekonomer, som stod för bidrag som spreds allmän av *La France Insoumise* och påverkade valkampanjen. Jag försvarar inte den strukturen som sådan,

jag säger bara att jämfört med ett parti med centralkommitté och en organisatorisk pyramid går det lättare, och i viss mening friare, att vidta en rad åtgärder.

Ok, men du talar ändå om mycket hög nivå av expertinflytande och det har ju också funnits, om än i olika form, i de klassiska partierna. Min, och ett dussintal andra medlemmars, erfarenhet som vanlig medlem av *La France Insoumise* aktionsgrupp i mitt kvarter, är att vi inte hade minsta susning om den utvecklingen. Är inte det ett problem?

Jag vill framhålla förekomsten av två något motstridiga, men också sammankopplade aspekter. Det finns en hård kärna, utan någon demokratisk struktur kring sig och, till följd av denna centralism, en möjlighet till öppenhet.

Jag vill inte jämföra mina erfarenheter som universitetslärare i PUP med ”vanliga medlemmar av en aktionsgrupp” som du talar om.

Men just mitt eget fall är kanske av mer allmänt intresse. Jag har bara träffat Mélenchon en gång i mitt liv, för drygt ett år sedan. Jag har aldrig haft kontakt med honom via email, telefon eller ens ett sms. När vi träffades pratade vi mest om Latinamerika, lite om Italien, inte särskilt mycket om Frankrike. Men han läste vår bok och i slutet av vårt möte sade han till sitt team: ”Vi ska köpa 25 exemplar och alla ska läsa den.”

Den sortens makt kan förstås utövas på olika sätt – där finns både för- och nackdelar. Men när vi till exempel ser hur Mélenchon och hans rörelse det senaste decenniet avancerat i förståelsen av ekologi inser vi att det är samma mekanism som opererar. Den frågan har blivit djupt integrerad i programmet med en hastighet som aldrig varit möjlig i ett traditionellt parti.

Men kommer det arbetssättet att fungera i långa loppet?

Nej, i varje fall inte om vi tänker i termer av den växande styrkan hos en vänster som är inriktad på att bryta med nyliberalismen. Låt mig förklara. I en kontext av djup kris, då politiska strukturer blir mycket rörliga eftersom det finns samhällsliga block som faller samman och andra som uppstår blir den hastighet jag talade om en faktor som har något att göra med att vi i Frankrike har en vänster inställd på brytning som får 22 procent – och som inte existerar någon annanstans. Å andra sidan tror jag att den speciella organisationsformen i *La France Insoumise* är dåligt anpassad till en rörelse som siktar på att ha stor institutionell närvaro, nationellt eller lokalt. Denna typ av struktur, med sina för- och nackdelar, är ett slags piratskepp. Det går snabbt att analysera en situation och även snabbt att välja rätt kurs. Vi kan jämföra det med kommunistpartiet, till exempel. Det senare har fördelen att vara mycket mer demokratiskt: man har kongresser, det ordnas omröstningar, osv. Men det har nackdelen av enorm tröghet och vi har sett resultatet. Men om parlamentsvalet går som vi hoppas kommer denna typ av centralistisk logik att få kämpa för att avspegla rikedom och mångfalden i en rörelse som kommer att institutionaliseras och kanske få lite över hundra parlamentsledamöter.

Så hur ska organisationen se ut? Först och främst måste vi öka nivån av demokrati i beslutsfattandet. För alla som vill gå med i en rörelse är det helt klart avgörande att det tas hänsyn till ens åsikter. Men vi måste också behålla förmågan att reagera snabbt, för den kris vi upplever kommer att fortsätta de närmaste åren och sannolikt intensifieras.

Och hur ska vi göra med den gamla partistrukturen, som jag själv är så fäst vid? Det finns delar av partiväsendet som vi absolut måste återta – till exempel att ha en lokal närvaro ute i landet. Vi behöver lokalavdelningar. När vi tittar på resultaten från första omgången av presidentvalet ser vi att Mélenchon är mycket starkare i städerna än på landsbygden och i småstäderna. Det går att bedriva politik genom sociala medier, internet och YouTube, men

om vi inskränker oss till det kommer vi att missa hela den del av befolkningen som inte är uppkopplad på de medierna.

Vi behöver alltså mer demokrati och bättre närvaro ute i landet, men också skapa något som gör det möjligt för oss att snabbt anpassa vår strategi till vår analys av läget. Och läget kommer att förändras snabbt på alla fronter. Vi kommer att få uppleva en rad kriser, inte bara politiska kriser i strikt bemärkelse. Om vi ska behöva vänta till nästa kongress, planerad till om tre år, lägga fram en motion och sedan hoppas att den segrar och sedan införliva delar av de förlorande motionerna, då kommer det inte att fungera. Jag säger rent ut att vi måste öka den demokratiska nivån. Jag har ingen formel för det, men vi måste antagligen vara uppfinningsrika.

Libération

Yanis Varoufakis: Macron bedriver ett klasskrig

Anne-Sophie Lechevalier

Libération, 8 juni 2022

Greklands tidigare finansminister, som stöder [Jean-Luc Mélenchons vänsterkoalition] Nupes, Nya folkliga, ekologiska och sociala rörelsen, i det franska parlamentsvalet. Samtidigt framhåller han koalitionens spretiga karaktär och påminner om vilka käppar EU kommer att sätta i hjulen för Mélenchon om han skulle bli premiärminister.

Yanis Varoufakis och de tidigare medlemmarna av Syrizaregeringen i Grekland måste ha smålett igenkännande den sista tiden. Motståndarna till vänsterkoalitionen i Frankrike – med politiker närstående Emmanuel Macron i täten – påstår att Frankrike kommer att gå samma öde till mötes som Grekland 2015 i händelse av att vänsterkoalitionen segrar i det franska parlamentsvalet. Då var Yanis Varoufakis finansminister i Alexis Tsipras regering. Fram tills han avgick 2015, sedan nejsidan segrat i folkomröstningen om EU:s stödpaket, ledde han motståndet mot den ”trojka” som bestod av EU-kommissionen, Europeiska centralbanken och Internationella valutafonden. De bittra strider han var involverad i har han skildrat i boken *Adults in the Room. My Battle with the European Establishment*, boken har för övrigt filmats av Costa-Gavras. Ekonomen Varoufakis är nu en förgrundsfigur inom den radikala vänstern och har bildat DiEM25, ”en progressiv pan-europeisk rörelse”. 2019 kom han in i det grekiska parlamentet för sitt parti MéRA25.

Från Aten ger Yanis Varoufakis sin syn på den kampanjen inför parlamentsval i Frankrike och de förslag vänsterkoalitionen Nupes, som han stöder, lagt fram.

Just nu görs jämförelser mellan vänsterkoalitionen i Frankrike och Syriza 2015. Anser du den parallellen vara relevant?

Definitivt inte. Det franska fallet är mycket speciellt: avsaknaden av ett proportionellt valsysteem gynnar breda allianser. Jean-Luc Mélenchon har lyckats bilda en koalition av mycket olika beståndsdelar och jag kan bara gratulera honom till att ha lyckats med det, Det var nämligen mycket svårt att få till. Samtidigt måste man ha klart för sig att det faktum att vänsterkoalitionen består av så olika inslag också innebär att det främst handlar om en allians inför valet. Och det är ju så att vinnaren tar hem spelet. Och om Jean-Luc Mélenchon lyckas få majoritet i parlamentsvalet skulle det förändra allt. Då går det inte att hindra honom från att bli premiärminister. Macron skulle därmed hamna i svårigheter, hans möjligheter att styra landet skulle vara reducerad. Mélenchon skulle kunna driva igenom sin politik, åtminstone inrikespolitiskt i frågor som miljö, social politik och arbetsmarknad. Samtidigt skulle Macron ha all makt när det gäller försvar och utrikespolitik, som den franska konstitutionen anger.

Men om Mélenchon inte får majoritet, vilket nog är det mest sannolika, kommer Macron att kunna bilda regering. Jag är rädd för att vänsterkoalitionen då kommer att falla samman, för den bygger i själva verket inte på något gemensamt program, utan mer av perspektivet att få majoritet i nationalförsamlingen. Det finns en viktig skillnad med 2015: de interna motsättningar som fanns i Syriza går inte att jämföra med dem som existerar inom den franska vänsterkoalitionen, där det råder stora ideologiska skillnader beträffande Nato, EU ...

Men blir inte jämförelsen också omöjlig på grund av att Frankrike idag inte är Grekland 2015?

2015 sade jag hela tiden till mina kollegor i Paris att de inte fick jämföra Frankrike och Grekland. Visst finns det samband, som att Bryssel och Frankfurt tvingade på oss en hård åtstramning för att tala om vad som gällde. Men Frankrike är inte Grekland, och det är ju tur för Frankrike! Grekland befann sig på randen av konkurs, Frankrike kan hamna i en situation som ”inte går att stödja”, och det är inte samma sak.

Ändå finns något gemensamt: en vilja att trotsa vissa av EU:s regler. Kan den franska vänsterkoalitionen lyckas med det som ni inte klarade av?

Vi var aldrig ute efter att förändra EU-fördragen, även om jag anser dem vara förfärliga. Men det hade varit fullständigt orealistiskt att tänka sig att försöka ändra dem. Vårt problem då var inte fördragen i sig, utan att trojkan kunde bryta mot dem. Som när Mario Draghi i juni 2015 stängde våra banker. Jag kan ge mitt stöd till Mélenchon i följande avseende: en fransk regering kan förändra EU utan att ändå gå emot bokstaven i fördragen. Det finns i själva verket mycket utrymme för flexibilitet också inom ramen för de texterna. Men för att lyckas måste man konfrontera trojkan i Bryssel och Frankfurt. Diskussionen om att skriva om texterna är förhastad, den vänder uppmärksamheten från det verkligt viktiga: hur de som åberopar sig på de europeiska fördragen själva bryter mot dem för att kunna främja oligarkiska intressen hos storföretagen runt om i Europa. Och det skulle vänstern kunna ändra på.

Pandemin visade att EU kan vara flexibelt. upphäva kriterierna från Maastrichtfördraget och ge klartecken för en återhämtningsplan ... Öppnar det inte ett fönster för att kunna ta kamp mot ”den inneboende institutionella tröghet” som du kritiserar?

Inte det minsta. Det är en illusion som närs av center-vänstern i Frankrike. Det handlar om en enorm lögn. Flexibiliteten har alltid existerat för somliga. Första gången Maastrichtkriterierna kränktes var det Tyskland som gjorde det [*Frankrike och Tyskland, som hade för stort budgetunderskott, fick tillstånd att vänta med att få ned budgetunderskottet under 3 procent till 2005, red.*] Varför? Därför att det passade dem. När de inte klarar av att respektera bestämmelserna bryter de mot dem. Som under pandemin. Er fråga innehåller också illusionen om att planen för återhämtning, NextGenerationEU, skulle vara någon seger för politisk och fiskal enighet och för de progressiva krafterna i Europa. Vid den första lockdown anser jag att Emmanuel Macron gjorde vad som behövdes när han föreslog Europeiska rådet att göra en emission av europaobligationer (”eurobonds”) för att europeisera den nya offentliga skuldsättning som regeringarna skulle behöva för att stödja sina ekonomier. Han fick med sig ett dussintals stats- och regeringschefer, men Merkel sade nej och allt gick i stöpet. I stället gav förbundskanslern honom några smulor för att hålla honom lugn, ”återhämtningsoptioner”, som inte skulle finansiera offentliga utgifter, utan strukturella utgifter. Det fanns ett inslag av omfördelning: exempelvis fick Italien och Grekland mer än de hade betalat. Men vem var det som till syvende och sist fick dessa pengar? Oligarkerna i Grekland och Italien.

Tror du att Jean-Luc Mélenchon kan hitta några allierade inom EU?

Jag anser att det är rätt av Jean-Luc att kräva en ändring av fördragen. Jag anser att han har fel när han har som mål att förändra dem. Det är en stor skillnad. Av princip borde han säga att de fördragen skapats av oligarker, för oligarker, att de är grunden till krisen i Europa. Men att tro att det ska gå att förändra dem genom en allians med andra medlemsstater är rena illusionen. Det krävs enhällighet och jag kan lova att det kommer att användas alla metoder för att hindra honom. En progressiv regering måste vara redo att utmana i stunder av kris, att lagstifta på områden som är viktiga för den sociala och miljömässiga sammanhållningen i våra länder och gå så långt som att bryta med EU i sådana frågor. Det kommer aldrig att gå att göra EU civiliserat, det kommer aldrig att gå att uppnå konsensus, det krävs en brytning. Det är därför jag stöder Mélenchon. Trögheten är så stor att EU går rakt mot en klimatkris och sociala konflikter av stor omfattning. Kaptenerna kommer aldrig att kunna komma överens innan man går rakt in i isberget. Vi har blivit den mest enfaldiga kontinenten på planeten.

Vad anser du om den franska vänsteralliansens ekonomiska program?

Jag håller med om de flesta förslagen, men vad spelar det för roll. Jag vet ju hur den här sortens program kommer till: med flera partier inblandade gäller det att hitta den minsta gemensamma nämnaren. Den majoritet som blir vald kommer först och främst att tvingas ta itu med elpriserna. Man måste fullständigt göra om de europeiska reglerna för hur de priserna bestäms.

Vad tycker du om förslaget att fastställa pensionsåldern till 60 år samtidigt som Emmanuel Macron sade under kampanjen inför presidentvalet att den ska höjas till 65 år?

Macron bedriver ett klasskrig mot de fattiga. Jag är 61 år, jag är privilegierad, jag har ett yrke som jag gillar. Om jag vore taxichaufför och fick slita tio timmar om dagen, om jag arbetade på en fabrik och hade ont i ryggen, skulle det vara annorlunda. I Frankrike lever de rika tio-tolv år längre än de fattiga. Genom att låta de fattiga arbeta längre behöver staten inte betala pensioner åt dem för de kommer att ha dött innan. Mélenchons koalition gör rätt i att säga nej till det.

Ekonomiminister Bruno Le Maire sade i *Le Figaro* att ”alla länder som har velat genomföra ett sådant projekt [...] har efter bara något år hamnat under övervakning av Internationella valutafonden” och så nämnde han Grekland. Vad säger du om det?

Den sortens hotelser kommer oligarkin alltid med när en progressiv regering kommer till makten: om ni skulle våga göra något åt klasskriget mot de fattiga kommer vi att försätta staten i konkurs. Mitterrand fick vara med om det 1981 då han förde en mitten-vänster-politik. Den internationella kapitalismen attackerade regeringen på obligationsmarknaden. 1983 gjorde Mitterrand och Delors [finansministern Jacques Delors, ö.a.] helt om och ”Thatcheriserades”. Hoten från den internationella oligarkin, med Internationella valutafonden som främsta redskap, får ändå inte hindra oss från att göra det vi anser vara bra för folkmajoriteten. Om jag ledde en progressiv regering [skratt] skulle jag försöka hindra mina fiender från att försätta staten i konkurs. Jag skulle slå mot oligarkin genom att sluta låna. Nu är det ju så att Macron lånar mycket, fiskalt är han totalt oansvarig. Men som det anstår oligarkin hotar oligarkerna inte honom och Europeiska centralbanken fortsätter att köpa hans obligationer. Om Mélenchon skulle bli premiärminister och om han så inte gjorde något alls skulle Europeiska centralbanken ändå sluta att köpa hans obligationer. Det var vad vi råkade ut för 2015.

Då tror du alltså att om Mélenchon vinner skulle en omstrukturering av den franska statsskulden attackeras av marknaden?

Ja, antagligen. Och sen då? Det är viktigt att stå enad och hitta sätt att stå solidarisk om marknaden går till attack. Det jag kommer att säga nu kommer att reta många inom vänsteralliansen, men Mélenchon måste någonstans ha klart för sig möjligheten av att återgå till en nationell valuta. Jag tycker inte det ska sättas upp som mål, jag var aldrig för ett Grexit eller någon återgång till drachman. Och jag anser heller inte att Mélenchon ska förespråka en återgång till francen, men jag tror heller inte att han ska helt avfärda den eventualiteten. Det är som under ett krig. Man planerar inte att angripa sina grannar, men man har planer för vad man ska göra om man blir angripen. Varför skulle man annars ha en försvarsminister?

Andra sorters kritik kommer från vänster, som tankesmedjan *Terra Nova*, som anser att vänsteralliansens program skulle leda till ekonomisk katastrof ...

Vänstern borde vara mer intelligent än så. Det är inte relevant att haka fast sig vid det programmet, som inte har någon egentlig betydelse. Om Mélenchon blir premiärminister kommer man att utarbeta ett nytt program. Så är det bara. Den som kritiserar denna koalition enbart utifrån programmet vill helt enkelt inte att den ska segra. Jag tror att väljarna är intelligentare än så. Jag tror inte att de bedömer partierna utifrån programmen, utan snarare utifrån hur de värderar att de personer man röstat på ska ta sig an vardagens utmaningar när de väl sitter vid makten. Inget politiskt program de senaste åren har gett någon vink om vilken politik som verkligen har förts.

Vad anser du om det Jean-Luc Mélenchon yttrade på ett valmöte nyligen: ”Jag säger inte att vi kommer att skapa något paradiset från en dag till nästa, men jag garanterar att det från ena dagen till ska bli slut på helvetet och att folk kommer att få det bättre.” ?

Jag drar mig till minnes en debatt 2014 med mina kollegor i Syriza som just utlovade ett paradiset. Jag hade publicerat en artikel där jag skrev att vi inte borde lova väljarna ”mjölk och honung”, utan i stället lova blod och tårar. Främsta uppgiften för en progressiv regering måste vara frigörelse. Frigörelse från oligarkerna, industrier som drivs med fossilt bränsle, men där vi kommer att få uppleva en demokratins renässans där folket (*demos*) spelar en central roll för att bestämma om framtiden. När Churchill ville ena britterna mot nazisterna lovade han inte något paradiset, utan blod och tårar. Jag anser att vi måste göra samma sak.

2017 stödde du Emmanuel Macron. Ångrar du det?

Jag stödde inte honom inför första omgången [av presidentvalet], utan i andra omgången mot Le Pen. Vilket jag skulle göra med vilken som helst kandidat som står mot en fascist. Jag anser att Macron bedriver ett klasskrig mot majoriteten av franska folket, det är därför jag är emot honom. Å andra sidan har många kritiserat honom för hans hållning i Ukraina, men jag är överens med honom i en viktig fråga: att sträva efter en definitiv ser för Ukraina, försöka dra Putin inför internationell domstol strider mot ukrainarnas intressen. Det är rena vansinnet, bara något som gynnar oljeintressena i Texas och det kommer att förgöra Europa. Man måste hitta ett sätt att få i gång en fredsprocess omedelbart och nå ett avtal som ger Ukraina möjlighet att bli en demokrati och ett neutralt land.